

Φ Ρ Ο Ν Τ Ι Σ Τ Η Ρ Ι Α
Ο Μ Ο Κ Ε Ν Τ Ρ Ο
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΧΡΟΝΙΑ ΔΕΙΞΤΕΡΙΑΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Α. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Σάββατο 13 Ιανουαρίου 2018

ΟΜΑΔΑ Α'

Θέμα Α1

α) σχολ. βιβλ. σελ. 39: «Με τον όρο Τανζιμάτ περιγράφεται μία μεγάλη περίοδος μεταρρυθμιστικών προσπαθειών στην Οθωμανική αυτοκρατορία. Ως πλέον σημαντική στιγμή της προσπάθειας αυτής θεωρείται η έκδοση, στις 6 Φεβρουαρίου του 1856, στην Κωνσταντινούπολη από τον Σουλτάνο ενός "Χάττι Χονμαγιούν" (Αυτοκρατορική Γραφή) που επικύρωνε τις παλαιότερες συνταγματικές μεταρρυθμίσεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία και ιδιαίτερα τις εξαγγελίες του Γκουλ Χανέ (1839). Οι μεταρρυθμίσεις αυτές, που έγιναν κάτω από την πίεση των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων την επαύριο του Κριμαϊκού πολέμου, εξασφάλιζαν την ισότητα ανάμεσα στις θρησκευτικές ομάδες της αυτοκρατορίας και, κατά συνέπεια, ενίσχυαν την οικονομική, κοινωνική και πολιτική θέση των χριστιανών, ιδιαίτερα των Ελλήνων. Πολλοί από τους ισχυρούς Έλληνες της αυτοκρατορίας είδαν σε αυτές τις εξελίξεις μία σημαντική ευκαιρία επέκτασης της επιρροής τους στον οθωμανικό χώρο, πράγμα που απομάκρυνε το ενδιαφέρον τους από το μικρό και ταπεινωμένο -στη διάρκεια του Κριμαϊκού πολέμου- ελληνικό βασίλειο.»

β) σχολ. βιβλ. σελ. 50: «Το Μάρτιο του 1922 τα δημοσιονομικά δεδομένα έφτασαν σε πλήρες αδιέξοδο, το οποίο αντιμετωπίστηκε με έναν απρόσμενο τρόπο. Λίγους μήνες πριν από την κατάρρευση του Ελληνικού Μετώπου στη Μικρά Ασία, η Κυβέρνηση προέβει σε ένα πρωτότυπο εσωτερικό αναγκαστικό δάνειο, με διχοτόμηση του χαρτονομίσματος. Το αριστερό τμήμα εξακολουθούσε να κυκλοφορεί στο 50% της αναγραφόμενης αξίας, ενώ το δεξιό ανταλλάχθηκε με ομολογίες του Δημοσίου. Η επιχείρηση στέφθηκε από επιτυχία, το κράτος απέκτησε 1.200.000.000 δραχμές και το πείραμα επαναλήφθηκε το 1926.»

γ) σχολ. βιβλ. σελ. 93: «Το κόμμα του Γ. Θεοτόκη ήταν πιο μετριοπαθές από τα άλλα δύο και ζητούσε να διορθώσει αυτά που θεωρούσε λάθη των Φιλελευθέρων. Συμφωνούσε με την πάση θυσία αύξηση των εξοπλισμών και ζητούσε φορολογικές ελαφρύνσεις για τους μικροεισοδηματίες. Από το κίνημα στο Γουδί έως τη συνταγματική κρίση του 1915, μεταξύ των αντιβενιζελικών κομμάτων το θεοτοκικό κόμμα είχε τη μεγαλύτερη εκλογική βάση, και έτσι αποτέλεσε τον πυρήνα των Αντιβενιζελικών.»

Θέμα Α2

1. γ
2. α
3. -
4. ε
5. β
6. δ
7. -

Θέμα Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 27-28: «Το μεγάλο βήμα έγινε το 1841, με την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας. Τα κεφάλαια για την ίδρυσή της προήλθαν κυρίως από το εξωτερικό, ενώ έντονη ήταν η παρουσία κρατικών παραγόντων στις ιδρυτικές διαδικασίες. Οι κύριοι μέτοχοι της Τράπεζας ήταν ο κεφαλαιούχος Εϋνάρδος, το ελληνικό κράτος (20% του αρχικού κεφαλαίου), Έλληνες έμποροι και επιχειρηματίες της διασποράς, ξένες προσωπικότητες από το χώρο της οικονομίας αλλά και της πολιτικής. Θεμελιωτής της και πρώτος διοικητής υπήρξε ο Γεώργιος Σταύρου. Στις επόμενες διευρύνσεις του κεφαλαίου της Τράπεζας άρχισαν να μετέχουν κεφαλαιούχοι, έμποροι κυρίως, του ελληνικού χώρου (Σκουζές, Ράλλης κ.λπ.). Η δραστηριότητά της στα πρώτα στάδια ήταν μάλλον χωρίς σαφή προσανατολισμό, καθώς οι συνθήκες που επικρατούσαν στην ελληνική οικονομία δεν ήταν δυνατόν να αλλάξουν με ταχείς ρυθμούς. Το μεγάλο της πλεονέκτημα και ταυτόχρονα η κύρια πηγή εσόδων της ήταν το εκδοτικό δικαίωμα, η δυνατότητα της να εκδίδει τραπεζογραμμάτια, χαρτονομίσματα δηλαδή, για λογαριασμό του ελληνικού κράτους. Το τελευταίο μάλιστα ενίσχυε ή και επέβαλλε την κυκλοφορία τους.»

Θέμα Β2

α) σχολ. βιβλ. σελ. 26: «Από τις άλλες εκμεταλλεύσεις ξεχώριζαν εκείνες της Μήλου (θείαφι), της Νάξου (σμύριδα) και της Θήρας (θηραϊκή γη, που χρησιμοποιήθηκε ως οικοδομικό υλικό σε μεγάλα έργα). Με την οικοδομική ανάπτυξη που γνώρισε η χώρα μετά τη δεκαετία του 1870, εμφανίστηκαν στο προσκήνιο νέα υλικά, όπως το μάρμαρο. Η αξιοποίηση των θαυμάσιων μαρμάρων που διέθετε η χώρα πήρε σημαντικές διαστάσεις κατά τα τέλη του 19ου αιώνα. Σ' αυτήν την κατηγορία οικονομικής δραστηριότητας μπορούμε να εντάξουμε και τις αλυκές, πηγή σημαντικών δημοσίων εσόδων κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα.»

β) σχολ. βιβλ. σελ. 89-90 «Οι εκσυγχρονιστές συσπειρώθηκαν γύρω από το πρόσωπο του κρητικού ηγέτη Ελευθερίου Βενιζέλου, ο οποίος εξελέγη χωρίς να συμμετέχει στην προεκλογική αναμέτρηση. Η πρώτη δημόσια εμφάνιση του Βενιζέλου ως ελλαδίτη πολιτικού έγινε στις 5 Σεπτεμβρίου 1910 με μία ομιλία στην πλατεία Συντάγματος, στην οποία έκανε προγραμματικές δηλώσεις, με τις οποίες υποστήριξε μετριοπαθείς μεταρρυθμίσεις. Στόχευε σε εκσυγχρονισμό του πολιτικού συστήματος, με την εξισορρόπηση των συμφερόντων όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Βασικές θέσεις του προγράμματος του ήταν η κοινωνική γαλήνη, η ελάφρυνση των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων, ο εκσυγχρονισμός του κρατικού

μηχανισμού, με σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία του, και στρατιωτικοί εξοπλισμοί για την πραγματοποίηση των εθνικών διεκδικήσεων. Επίσης, παρά την πίεση των οπαδών του, υποστήριξε την αναθεώρηση του υπάρχοντος συντάγματος και όχι την ψήφιση νέου. Πολιτειακό ζήτημα δεν έθεσε. Προανήγγειλε την ίδρυση ενός κόμματος αρχών, το οποίο θα ήταν φορέας των μεταρρυθμίσεων. Το κόμμα ιδρύθηκε και τυπικά στις 22 Αυγούστου 1910, από μέλη της Εθνοσυνέλευσης.»

ΟΜΑΔΑ Β'

Θέμα Γ1

σχολ. βιβλ. σελ. 75-76

Η παρακμή των ξενικών κομμάτων συμπίπτει με την ανάδειξη μιας νέας γενιάς ανθρώπων με εντελώς διαφορετική νοοτροπία και καταβολές. Οι ηγετικές προσωπικότητες των ξενικών κομμάτων είχαν βιώσει την Επανάσταση και η νοοτροπία τους, τα ιδανικά τους, οι απόψεις τους είχαν διαμορφωθεί στην προεπαναστατική περίοδο. Για την αμέσως επόμενη γενιά, η Επανάσταση ανήκε στην ιστορία. Η γενιά αυτή βίωνε ραγδαίες αλλαγές λόγω των συχνών πολιτικών μεταβολών και της οικονομικής και τεχνικής ανάπτυξης, που ακολουθούσαν πρωτόγνωρους ρυθμούς. Η οικονομική και κοινωνική μεταβολή είχαν ως συνέπεια την εκθεμλίων μεταβολή της αντίληψης για τη ζωή. Οι άνθρωποι σταμάτησαν να ζουν όπως οι πρόγονοι τους. Αυξήθηκε ο αστικός πληθυσμός, ο οποίος βρισκόταν πιο κοντά στα κέντρα λήψης αποφάσεων και είχε μεγαλύτερη δυνατότητα ενημέρωσης για τις εξελίξεις. Εντυπωσιακή ήταν επίσης και η μείωση των αναλφάβητων στον ανδρικό πληθυσμό. Η σχετικά γρήγορη διάδοση της παιδείας αύξησε τις κοινωνικές εντάσεις. Οι απαιτήσεις των ανθρώπων αυξήθηκαν. Ακόμη και οι ημιμαθείς άρχισαν να επικρίνουν τις δυσλειτουργίες του κράτους και την καθυστέρηση σε σχέση με τις χώρες της Δύσης, ενώ εντάθηκε η επιθυμία για συμμετοχή στα πολιτικά πράγματα. Η νέα γενιά δεν είχε τις εμπειρίες της προηγούμενης (τουρκοκρατία, επανάσταση, αντιβασιλεία, βοήθεια των Δυνάμεων σε κρίσιμες στιγμές) και αποστασιοποιήθηκε από τις αντιπαραθέσεις που κυριαρχούσαν στην προηγούμενη γενιά και από τα κόμματα που τις εξέφραζαν.

Η νέα αυτή γενιά πολιτών αλλά και στρατιωτικών, η Χρυσή Νεολαία όπως ονομάστηκε, είχε ζυμωθεί με τα ιδανικά της δημοκρατίας και της Γαλλικής Επανάστασης. Ασκούσε έντονη κριτική στους παλαιότερους και φρονούσε ότι το συνταγματικό πολίτευμα δεν μπορούσε να αναπτυχθεί, καθώς το εμπόδιζαν η Αυλή και ο ίδιος ο βασιλιάς, τον οποίο θεωρούσε πολιτικά ατάλαντο. Περί τα τέλη της δεκαετίας του 1850 έγινε φανερή μια συνολική δυσαρέσκεια μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού λόγω της οικονομικής δυσπραγίας και της δυσλειτουργίας του πολιτικού συστήματος. Αποτέλεσμα αυτής της δυσαρέσκειας ήταν και η απόπειρα δολοφονίας της βασίλισσας Αμαλίας αλλά και τα Σκιαδικά, η εξέγερση των φοιτητών για τη χρήση των σιφνείων ψάθινων καπέλων αντί των εισαγόμενων, το 1859. Πλέον, όπως αναφέρει ο Γιώργος Ρούβαλης, αναδύεται μια αστική τάξη μορφωμένη και σπουδασμένη στο εξωτερικό που ποθούσε περισσότερη δημοκρατία. Το γεγονός ότι καθ' όλη τη διάρκεια της

βασιλείας του Όθωνα το ελληνικό κράτος δεν επέκτεινε τα σύνορά του και δεν εκπληρώθηκαν οι εθνικοί του πόθοι συνέβαλε στην δυσαρέσκεια αυτή. Έτσι, συγκροτήθηκαν αντιπολιτευτικοί όμιλοι με εκσυγχρονιστικά κατά κύριο λόγο αιτήματα: ελεύθερες εκλογές, φορολογική μεταρρύθμιση με στόχο την ελάφρυνση των αγροτών, κρατικές επενδύσεις σε έργα υποδομής, ίδρυση αγροτικών τραπεζών, απλούστερη διοίκηση. Τα αιτήματα αυτά εξέφρασε σε μεγάλο βαθμό με την πολιτική του δράση ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος. Συγκεκριμένα, οι αντιπολιτευτικοί αυτοί όμιλοι εκπροσωπώντας το σύνολο του λαού και σε συνεργασία με τον στρατό ανακοινώνουν σε ψήφισμα του Έθνους που εξέδωσαν στις 10 Οκτωβρίου 1862 ότι καταργούν τη βασιλεία του Όθωνα, δημιουργώντας προσωρινή κυβέρνηση μέχρι τη διενέργεια εκλογών, ενώ συγκαλείται συντακτική Βουλή για τη δημιουργία νέου Συντάγματος και την εκλογή ηγεμόνα.

Γενικότερα, όπως σχολιάζει ο ιστορικός Τρ. Ευαγγελίδης η βασιλεία του Όθωνα χαρακτηρίζεται από μια συνεχή διαμάχη ανάμεσα στον ηγεμόνα και τον λαό του. Από την μια πλευρά ο λαός ζητεί η διακυβέρνησή του να γίνεται σύμφωνα με τα ήθη και τη νοοτροπία του και από τους πιο διακεκριμένους πολιτικούς που θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν τα οράματά του. Από την άλλη πλευρά ο βασιλιάς επιδιώκει να δημιουργήσει ένα ευρωπαϊκό κράτος μέσω όμως της συγκεντρωτικής εξουσίας και μεταχειριζόμενος πρόσωπα ξένα ή ασήμαντα για να το πραγματοποιήσουν.

Θέμα Δ1

Σχολ. βιβλ. σελ. 49

Το κόστος των Βαλκανικών πολέμων ήταν σημαντικό, δεν κλόνισε όμως την εθνική οικονομία, όπως συνέβαινε με τις στρατιωτικές κινητοποιήσεις του 19ου αιώνα, αντίθετα παρουσίασε κάποιο δυναμισμό. Επιπλέον, στην περίπτωση αυτή, η Ελλάδα βγήκε ιδιαίτερα κερδισμένη από τον πόλεμο, καθώς το τέλος του συνδυάστηκε με το αίσιο τέλος δύο επίσης πολύ σημαντικών αγώνων για την Ελλάδα, του Κρητικού και του Μακεδονικού, πραγματοποιώντας το μεγαλύτερο μέρος των εθνικών της διεκδικήσεων. Έτσι, ενσωμάτωσε πλούσιες περιοχές (Ήπειρο, Δυτική και Κεντρική Μακεδονία, Νησιά του Αιγαίου, Κρήτη) και εκατομμύρια νέους κατοίκους, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τις τρεις πηγές. Τα εδάφη της αυξήθηκαν κατά 70% περίπου (από 65.000 σε 108.800 τετρ. χλμ.) και ο πληθυσμός της κατά 80% (από 2.700.000 σε 4.800.000 κατοίκους). Το κυριότερο όμως ήταν οι νέες οικονομικές προοπτικές. Τα νεοαποκτηθέντα εδάφη ήταν ως επί το πλείστον πεδινά και αρδευόμενα, πράγμα που δημιουργούσε άριστες προοπτικές για τη γεωργική παραγωγή. Μάλιστα, όπως επισημαίνει η πρώτη πηγή, η αύξηση της καλλιεργήσιμης γης (από 8.600.00 στρέμματα το 1911 έφτασε στα 13.300.000 το 1914) οδήγησε τόσο τα κρατικά έσοδα σε αύξηση (204 εκατ., με το 1/3 να προέρχεται από τις νέες αυτές περιοχές που προσαρτήθηκαν) όσο και την αγροτική παραγωγή (από 262 εκατ. το 1912 στα 413 εκατ. το 1914).

Το κύριο πρόβλημα ήταν η παρουσία ισχυρών μειονοτικών ομάδων στις περιοχές αυτές, οι οποίες κατοικούσαν κυρίως στα βόρεια σύνορα της χώρας, αποτελώντας σημαντική απειλή σε περίπτωση πολέμου. Στη σχετικά ομοιογενή Ήπειρο, για παράδειγμα, δίπλα στους 166.000 Έλληνες υπήρχαν, το 1914, 38.000 μουσουλμάνοι (αλβανικής κυρίως καταγωγής) και μερικές

χιλιάδες Εβραίοι, όπως επιβεβαιώνει η πρώτη πηγή, ενώ στη Μακεδονία ζούσαν 528.000 Έλληνες έναντι 465.000 μουσουλμάνων. Γενικά, με το τέλος των πολέμων στην Ελλάδα υπήρχαν 750.000 μη ελληνικοί πληθυσμοί. Παράλληλα, η μεγάλη έκταση των βορείων συνόρων της χώρας δημιουργούσε πρόβλημα στην ασφαλή διαφύλαξή τους.

Οπωσδήποτε όμως, η Ελλάδα έγινε υπολογίσιμη πλέον δύναμη και η εμπιστοσύνη που ενέπνεε στις αγορές χρήματος και πιστώσεων αυξήθηκε σημαντικά. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται από μια σειρά στοιχείων σύμφωνα με τον Αθ. Βοζίκη, όπως η σταθερότητα του εθνικού νομίσματος κατά τη διάρκεια των πολέμων, η αύξηση των καταθέσεων και των αποθεμάτων χρυσού στην Εθνική Τράπεζα, το σταθερό ισοζύγιο πληρωμών και η σταθερότητα των δημοσίων εσόδων. Στη β' πηγή ο αντιστράτηγος Γ. Λιάκουρης σημειώνει ότι η εδαφική αυτή επέκταση της χώρας σε συνδυασμό με τον έλεγχο του Αιγαίου, μετά την απελευθέρωση των περισσότερων νησιών από τον τουρκικό ζυγό, επέδρασε στη διεθνή και στρατιωτική ισχύ της χώρας. Παράλληλα, ενίσχυσε τη χώρα με εργατικό δυναμικό και νέες πλουτοπαραγωγικές πηγές βελτιώνοντας το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της. Βέβαια στην ανάπτυξη της οικονομίας σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι Έλληνες ομογενείς αλλά και οι παλιννοστούντες από τις ΗΠΑ. Γενικότερα, η πορεία της χώρας αποτέλεσε έκπληξη για όλους τους ξένους παρατηρητές. Έτσι το μέλλον της φαινόταν ευοίωνο και ήταν έτοιμη να αφιερωθεί στο δύσκολο έργο της ενσωμάτωσης των νέων περιοχών, όταν ξέσπασε, το καλοκαίρι του 1914, ο Α' Παγκόσμιος πόλεμος.